

**РІВНЕНСЬКИЙ ОБЛАСНИЙ ІНСТИТУТ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ
ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ**

ЗАТВЕРДЖЕНО

Наказ Рівненського обласного
інституту післядипломної
педагогічної освіти

30 червня 2026 року № 197- од

ПРОГРАМА
підвищення кваліфікації педагогічних працівників закладів освіти
«ФОРМУВАННЯ НАСКРІЗНИХ УМІНЬ УЧНІВ МОЛОДШОГО
ШКІЛЬНОГО ВІКУ»

Розробники: Рівненський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти (Мервінська Н. Я, старший викладач кафедри психології та інклюзивної освіти; Шкабаріна М. А., доцент, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри психології та інклюзивної освіти).

Напрямок підвищення кваліфікації: Психолого-педагогічні технології та інструменти розвитку наскрізних умінь здобувачів початкової освіти.

Розроблено на основі типових програм: Типова програма підвищення кваліфікації вчителів закладів загальної середньої освіти, які впроваджують новий Державний стандарт базової середньої освіти, затверджена наказом Міністерства освіти і науки України від 12.10.2022 № 9011. Типова програма підвищення кваліфікації педагогічних працівників закладів загальної середньої освіти на тему «Соціально-емоційне навчання як інструмент розвитку наскрізних умінь учнів Нової української школи», затверджена наказом Міністерства освіти і науки України від 04.11.2025 № 1465.

Термін дії програми: з 30.06.2026 до 30.06.2031 року.

Рецензенти:

Андрійчук Валентина, завідувач лабораторії дошкільної та початкової освіти Рівненського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти.

Виноградова Наталія, вчитель початкових класів Рівненського ліцею «Центр надії» ім. Надії Маринович Рівненської міської ради.

1. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Актуальність програми. Програма підвищення кваліфікації педагогічних працівників закладів освіти «Формування наскрізних умінь учнів молодшого шкільного віку» розроблена відповідно до сучасних пріоритетів державної освітньої політики, положень Концепції Нової української школи.

Актуальність програми зумовлена змінами соціального, інформаційного та освітнього середовища, цифровізацією суспільства, розширенням доступу дітей до інформаційних ресурсів і трансформацією способів комунікації. За таких умов початкова освіта має забезпечувати розвиток умінь, які дають учням змогу працювати з інформацією, висловлювати й аргументувати власну думку, взаємодіяти з іншими, регулювати емоційні стани, розв'язувати проблемні ситуації та застосовувати набуті знання під час виконання практичних завдань. Відповідно, результативність навчання визначається також сформованістю способів діяльності, які дитина може використовувати в різних навчальних і життєвих ситуаціях.

Концепція Нової української школи визначає компетентнісний підхід одним із засадничих напрямів реформування загальної середньої освіти. Очікуваними результатами навчання є сформовані ключові компетентності, наскрізні вміння, ціннісні орієнтації та здатність учня використовувати набуті знання й уміння у практичній діяльності. Такий підхід передбачає систематичне включення завдань, спрямованих на розвиток критичного та системного мислення, уміння читати з розумінням, висловлювати власну думку усно й письмово, конструктивно керувати емоціями, оцінювати ризики, приймати рішення, розв'язувати проблеми та співпрацювати з іншими.

Особливого значення формування наскрізних умінь набуває в початковій школі, оскільки саме в молодшому шкільному віці закладаються способи навчальної діяльності, комунікативної взаємодії, саморегуляції та розв'язання навчальних проблем. Досвід, отриманий дитиною на цьому етапі, впливає на подальше ставлення до навчання, характер взаємодії з однолітками й дорослими, здатність працювати самостійно та використовувати набуті знання в нових ситуаціях. Тому розвиток наскрізних умінь має здійснюватися систематично, відповідно до вікових можливостей учнів та змісту освітніх компонентів.

Формування наскрізних умінь потребує відповідної професійної підготовки педагогічних працівників. Учитель початкових класів має володіти методиками розвитку критичного та системного мислення, комунікації, співпраці, емоційної саморегуляції, уміння працювати з інформацією та розв'язувати проблемні завдання. Професійний розвиток учителя в цьому напрямі передбачає вдосконалення здатності конструювати навчальні ситуації, у яких учні отримують можливість застосовувати наскрізні вміння в процесі засвоєння різного предметного змісту.

Цільова група: педагогічні працівники закладів освіти різних типів і форм власності.

Обсяг (тривалість): 30 годин (1 кредит ЄКТС).

Особливості реалізації програми: до викладання за освітньою програмою залучаються викладачі та педагоги-практики, які мають відповідну фахову освіту за спеціальністю та кваліфікацію.

Форма підвищення кваліфікації: очна (з використанням технологій дистанційного навчання).

Мета підвищення кваліфікації: професійний розвиток педагогічних працівників шляхом поглиблення знань про сутність та особливості формування наскрізних умінь учнів молодшого шкільного віку, удосконалення здатності добирати й застосовувати педагогічні технології, методи та прийоми для розвитку когнітивних, інформаційно-аналітичних, соціальних та емоційно-особистісних умінь здобувачів освіти.

Завдання підвищення кваліфікації:

сформувати цілісне розуміння сутності, структури та особливостей формування наскрізних умінь учнів молодшого шкільного віку відповідно до вимог Державного стандарту початкової освіти;

поглибити знання про ключові компетентності та наскрізні уміння, їх взаємозв'язок із результатами навчання учнів початкової школи;

розвинути здатність визначати можливості формування наскрізних умінь під час опрацювання різного змісту початкової освіти;

удосконалити здатність добирати та застосовувати методи, прийоми й форми організації навчальної діяльності, спрямовані на розвиток читання з розумінням, критичного та творчого мислення, медіаграмотності, уміння розв'язувати проблеми та приймати рішення;

сформувати здатність організовувати навчальну взаємодію, спрямовану на розвиток умінь співпраці, конструктивної комунікації, самооцінювання, самоконтролю та взаємодії з іншими учасниками освітнього процесу;

поглибити знання про психолого-педагогічні особливості розвитку емоційної саморегуляції, соціально-емоційних навичок та ціннісних орієнтацій дітей молодшого шкільного віку;

розвинути здатність створювати навчальні ситуації для розвитку ініціативності, підприємливості, фінансової грамотності, уміння оцінювати ризики та приймати обґрунтовані рішення;

удосконалити здатність здійснювати педагогічне спостереження, оцінювання та рефлексивний аналіз сформованості наскрізних умінь учнів;

розвинути здатність використовувати цифрові та медіаосвітні ресурси для формування інформаційно-аналітичних умінь учнів початкової школи;

сприяти професійному саморозвитку педагогічних працівників, рефлексії власної педагогічної діяльності та поширенню досвіду формування наскрізних умінь учнів.

Перелік компетентностей, що вдосконалюватимуться: відповідно до професійного стандарту «Вчитель закладу загальної середньої освіти», затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України від 29.08.2024 № 1225: предметно-методична (А2), психологічна (Б1), емоційно-етична (Б2), здоров'язбережувальна (В2).

Очікувані результати підвищення кваліфікації:

За результатами навчання слухачі оволодіють **знаннями** та набудуть (вдосконалять) **уміння, навички** щодо:

сутності, структури та особливостей формування наскрізних умінь учнів молодшого шкільного віку відповідно до вимог Державного стандарту початкової освіти;

взаємозв'язку ключових компетентностей, наскрізних умінь та очікуваних результатів навчання учнів початкової школи;

використання педагогічних методів і прийомів для розвитку в учнів уміння читати з розумінням, критично та творчо мислити, аналізувати інформацію, висловлювати й обґрунтовувати власну позицію;

застосування медіаосвітніх та цифрових ресурсів для розвитку інформаційно-аналітичних умінь учнів;

організації навчальної діяльності, спрямованої на розвиток уміння розв'язувати проблеми, оцінювати ризики та приймати рішення;

створення навчальних ситуацій для розвитку ініціативності, підприємливості та фінансової грамотності учнів молодшого шкільного віку;

використання індивідуальних, парних і групових форм роботи для розвитку співпраці та конструктивної взаємодії учнів;

застосування педагогічних методів розвитку самооцінювання, самоконтролю та рефлексії учнів;

урахування вікових та індивідуальних особливостей дітей молодшого шкільного віку під час формування наскрізних умінь;

використання педагогічних засобів розвитку емоційної саморегуляції та соціально-емоційних навичок учнів;

створення освітніх ситуацій, спрямованих на формування ціннісних орієнтацій, відповідальної поведінки та здатності до конструктивної взаємодії;

добору критеріїв і способів оцінювання сформованості наскрізних умінь учнів, здійснення педагогічного спостереження та аналізу результатів навчання;

організації власної професійної діяльності на засадах рефлексії, самоосвіти та безперервного професійного розвитку.

Система та критерії оцінювання результатів підвищення кваліфікації:

Оцінювання результатів навчання здійснюється на засадах об'єктивності, прозорості та відповідності очікуваним результатам навчання. Оцінювання результатів навчання в межах програми підвищення кваліфікації здійснюється з метою визначення рівня сформованості професійних компетентностей слухачів. Підтвердження результатів навчання відбувається за умови проходження слухачем від 70 до 100 % обсягу програми, що передбачає виконання всіх обов'язкових навчальних завдань та активну участь в заняттях.

Із метою оцінювання результатів навчання використовуються такі інструменти:

- тестові завдання для перевірки теоретичних знань за темами модулів програми;

- практичні завдання, що передбачають розроблення дидактичних матеріалів, уроків, мініпроектів та методичних розробок для закладу освіти.

Підсумковий рівень навчальних досягнень слухачів визначається за такими критеріями:

- виконання тестових завдань із результатом від 70 до 100 % правильних відповідей;

- актуальність, інноваційність, практична цінність та методична обґрунтованість виконаних практичних завдань, кейсів і мініпроектів;

- рівень самостійності, творчого підходу та педагогічної рефлексії у процесі виконання завдань;

- готовність до впровадження отриманих знань і навичок у власну професійну діяльність у закладі освіти.

Документ про підвищення кваліфікації: свідоцтво про підвищення кваліфікації відповідно до встановленого зразка обсягом 30 годин / 1 кредит ЄКТС.

Вартість програми: узгоджується додатково (враховуючи кількість слухачів).

2. НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

Реалізація програми ґрунтується на засадах гнучкості, варіативності, науковості та практичної спрямованості, з орієнтацією на професійні потреби педагогічних працівників, які викладають у закладах загальної середньої освіти (зокрема вчителі початкових класів), щодо формування наскрізних умінь, розвитку ключових компетентностей, пізнавальної діяльності та соціально-емоційної сфери здобувачів початкової освіти в умовах нової української школи.

Програмою передбачено інтерактивні лекційні заняття.

Особливістю практичних занять є аналіз реальних педагогічних ситуацій, розроблення й відпрацювання ефективних методичних інструментів для розвитку критичного, аналітичного та творчого мислення, читання з розумінням, медіаграмотності, організації групової взаємодії, а також алгоритмів вирішення проблем, оцінювання ризиків, прийняття рішень, формування копінг-стратегій та соціально-емоційних навичок учнів початкових класів.

Самостійна робота передбачає опрацювання навчально-методичних матеріалів, виконання тестових та практичних завдань.

Підсумкові заходи передбачають участь слухача курсів та представлення досвіду роботи на конференції з обміну досвідом, виконання підсумкового тестування (20 запитань), з метою перевірки рівня засвоєння теоретичного змісту програми та сформованості професійних компетентностей.

Максимальна кількість балів, яку можуть отримати учасники, – 100 %. Прохідний бал – 70 % і вище. Учасники, які успішно виконали програму, представили досвід роботи на конференції з обміну досвідом та пройшли підсумкове тестування, отримують документ про підвищення кваліфікації.

Зміст програми складається з 2-х модулів та 13-ти взаємопов'язаних тем. Кількість годин, що відводиться на засвоєння змісту Програми, становить 30 год, з них: 6 год – лекційні заняття, 18 год – практична робота, 2 год – самостійна робота, 4 год – контрольні заходи.

Назва навчальних тем	Кількість годин				
	Лекції	Практичні	Самостійна робота	Контрольні заходи	Усього
МОДУЛЬ 1. Формування наскрізних умінь у пізнавальній та навчально-практичній діяльності учнів					
Тема 1.1. Компетентнісний підхід у системі професійного розвитку педагогічних працівників: можливості та перспективи		2			2

Тема 1.2. Ключові компетентності та наскрізні уміння для навчання впродовж життя (європейські орієнтири)	2				2
Тема 1.3. Читання з розумінням як складова читацької компетентності здобувачів початкової освіти		2			2
Тема 1.4. Розвиток критичного мислення як наскрізного вміння здобувачів освіти в умовах нової української школи		2			2
Тема 1.5. Розвиток творчої та креативної особистості учнів початкових класів		2			2
Тема 1.6. Розвиток медіаграмотності та аналітичного мислення в початковій школі: ключові аспекти та практичні підходи		2			2
Разом за модулем	2	10			12
МОДУЛЬ 2. Соціально-емоційні та особистісні аспекти формування наскрізних умінь учнів початкових класів					
Тема 2.1. Ключові чинники розвитку ініціативності, підприємливості та фінансової грамотності учнів початкових класів	2				2
Тема 2.2. Розвиток умінь вирішувати проблеми, оцінювати ризики та приймати рішення		2			2
Тема 2.3. Формування навичок самооцінювання та самоконтролю здобувачів початкової освіти			2		2
Тема 2.4. Групова робота як засіб побудови взаємовідносин між учасниками освітнього процесу		2			2

Тема 2.5. Емоційний інтелект та можливості його розвитку у дітей молодшого шкільного віку		2			2
Тема 2.6. Розвиток копінг-стратегій та соціально-емоційних навичок здобувачів освіти		2			2
Тема 2.7. Ціннісні орієнтири розвитку особистості дитини у новій українській школі	2				2
Разом за модулем	4	8	2		14
Підсумкові заходи				4	4
Усього	6	18	2	4	30

3. ЗМІСТ ПРОГРАМИ

МОДУЛЬ 1. Формування наскрізних умінь у пізнавальній та навчально-практичній діяльності учнів

Тема 1.1. Компетентнісний підхід у системі професійного розвитку педагогічних працівників: можливості та перспективи

Сутнісна характеристика компетентнісного підходу в контексті концепції освіти впродовж життя. Нормативно-правове підґрунтя та вимоги Професійних стандартів педагогічних працівників: структура та зміст фахових компетентностей. Трансформація системи підвищення кваліфікації: перехід від академічного накопичення знань до формування практичних навичок, здатності діяти в нестандартних освітніх ситуаціях і відповідати на сучасні виклики. Варіативні шляхи та новітні формати професійного зростання: академічна свобода педагога у виборі суб'єктів надання освітніх послуг, побудова індивідуальної освітньої траєкторії, взаємовизнання результатів формальної, неформальної та інформальної освіти. Діджиталізація та нові інструменти професійного розвитку: сертифікація, супервізія, менторство (наставництво) та мережева взаємодія педагогічних спільнот. Рефлексивна культура та самооцінювання як чинники постійного саморозвитку й забезпечення високої якості освітньої діяльності.

Тема 1.2. Ключові компетентності та наскрізні уміння для навчання впродовж життя (європейські орієнтири)

Поняття і роль ключових компетентностей та наскрізних умінь у житті людини. Рамкова програма ЄС щодо оновлених ключових компетентностей. ТОП-10 навичок у 2025 році.

Майбутнє робочих місць. «М'які» навички (soft skills), які потрібні для успішної самореалізації особистості у житті, навчанні та праці. Результати дослідження наскрізних умінь школярів.

Тема 1.3. Читання з розумінням як складова читацької компетентності здобувачів початкової освіти

Читання як основна форма засвоєння найрізноманітнішої змістової та емоційної інформації. Розвиток інтересу до читання, до книги як до джерела пізнання довкілля.

Формування здатності до емоційного, інтелектуального, естетичного сприймання і усвідомлення прочитаного, розуміння інформації, записаної (переданої) у різний спосіб або відтвореної технічними пристроями, що охоплює, зокрема, уміння виявляти приховану і очевидну інформацію, висловлювати припущення, доводити надійність аргументів, підкріплюючи власні висновки фактами та цитатами з тексту, висловлювати ідеї, пов'язані з розумінням тексту після його аналізу і добору контраргументів.

Тема 1.4. Розвиток критичного мислення як наскрізного вміння здобувачів освіти в умовах нової української школи

Поняття «мислення» як наукова категорія. Види мислення. Базові розумові операції (аналіз, синтез, порівняння, абстрагування, узагальнення, класифікація, систематизація), їх характеристика. Критичне та системне мислення – ключові вміння відповідно до Державного стандарту початкової освіти. Вітчизняні та зарубіжні дослідники критичного мислення. Дві сторони розумового процесу: змістовна і операційна. Критичне і догматичне мислення. Критичне мислення як результат соціалізації дитини. Характеристика педагогічних засобів та методів розвитку критичного мислення.

Тема 1.5. Розвиток творчої та креативної особистості учнів початкових класів

Сутність понять – здібності, обдарованість, талант, творчість, креативність. Основи і методика діагностики творчих обдарувань. Особливості навчання та виховання дітей з високим творчим потенціалом.

Креативне мислення, продукування нових ідей. Добросесне використання чужих ідей та їх доопрацювання. Застосування власних знань для створення нових об'єктів, ідей.

Формування здатності молодших школярів діяти творчо та креативно. Розвиток вміння висловлювати та випробовувати нові ідеї; здатність дитини втілювати ці ідеї у життя.

Тема 1.6. Розвиток медіаграмотності та аналітичного мислення в початковій школі: ключові аспекти та практичні підходи

Поняття медіаосвіти і медіаграмотності. Історія розвитку медіаосвіти. Основні тенденції в сфері медіа. Впровадження медіаосвіти в Україні. Особливості медійного впливу на дітей молодшого шкільного віку. Поняття мас-медіа (медіа). Види медіа: радіо, телебачення, газети, журнали, кінематограф. Типи контенту. Види маніпуляцій в мас-медіа. Поняття «фейк» та як розпізнати фейки. Рекомендації щодо використання ресурсів з метою формування медіаосвіти молодших школярів: медіаосвітній мальовис, комікси, графічний роман та інші.

МОДУЛЬ 2. Соціально-емоційні та особистісні аспекти формування наскрізних умінь учнів початкової школи

Тема 2.1. Ключові чинники розвитку ініціативності, підприємливості та фінансової грамотності учнів початкових класів

Формування у молодших школярів вміння виявляти ініціативу, що передбачає активний пошук і пропонування рішень для розв'язання проблем. Спонування до активної участі у різних видах діяльності, їх ініціювання, прагнення до лідерства.

Розвиток уміння брати на себе відповідальність, учитися впродовж життя.

Особливості формування підприємливості та фінансової грамотності учнів початкової школи.

Тема 2.2. Розвиток уміння вирішувати проблеми, оцінювати ризики та приймати рішення

Навчання учнів початкових класів оцінювати ризики, що передбачає вміння розрізняти прийнятні і неприйнятні ризики, зважаючи на істотні фактори. Формування уміння вирішувати проблеми та діяти в конфліктних ситуаціях.

Розвиток уміння приймати рішення: здатність обирати способи розв'язання проблем на основі розуміння причин та обставин, які призводять до їх виникнення, досягнення поставлених цілей з прогнозуванням та урахуванням можливих ризиків та наслідків. Розвиток відповідальності за прийняті рішення та вчинки.

Формування уміння розв'язувати проблеми: аналізувати проблемні ситуації, формувати проблеми, висувати гіпотези, практично їх перевіряти та обґрунтовувати, здобувати потрібні дані з надійних джерел, презентувати та аргументувати рішення.

Тема 2.3. Формування навичок самооцінювання та самоконтролю здобувачів початкової освіти

Розвиток самоконтролю і самооцінки учнів як складової контрольної-оцінної функції становлення навчальної діяльності в молодшому шкільному віці. Роль самооцінки у формуванні індивідуальності, самостійності, відповідальності, здатності до самонавчання та самовдосконалення учнів початкових класів.

Інструменти зворотного зв'язку. Види та прийоми самоконтролю. Діагностика успіхів, труднощів та навчальних потреб дітей як ефективний засіб самооцінювання.

Тема 2.4. Групова робота як засіб побудови взаємовідносин між учасниками освітнього процесу

Мета та завдання групової роботи у початкових класах. Переваги групової діяльності.

Розвиток уміння взаємодіяти під час спільної діяльності у парах або в командах: спілкуватися, домовлятися, розподіляти ролі, ділитися думками один з одним, обговорювати ідеї, спільно шукати рішення.

Планування власної та групової діяльності, допомога іншим, прагнення до досягнення спільної мети. Формування здатності розуміти різні точки зору, дослухатися до думок та ідей інших, підтримувати учасників групи, радіти разом.

Виховання гуманних стосунків між учасниками групової взаємодії.

Тема 2.5. Емоційний інтелект та можливості його розвитку у дітей молодшого шкільного віку

Зміст понять «емоційний інтелект», «розвиток емоційного інтелекту» в контексті розвитку особистості. Вікові передумови розвитку емоційного інтелекту. Психолого-педагогічні засади розвитку емоційного інтелекту особистості у процесі соціалізації.

Формування в учнів уміння конструктивно керувати емоціями, здатність розпізнавати власні емоції та емоційний стан інших, сприймати емоції без осуду, адекватно реагувати на конфліктні ситуації.

Навчання розумінню того, як емоції можуть допомагати і заважати в діяльності, пошуку внутрішньої рівноваги, конструктивної комунікації, зосередження уваги, продуктивної діяльності.

Методики розвитку емоційного інтелекту та емпатії.

Тема 2.6. Розвиток копінг-стратегій та соціально-емоційних навичок здобувачів освіти

Аналіз дослідження якості організації освітнього процесу в умовах війни у 2023/2024 навчальному році, яке було проведено державною службою якості освіти України.

Значення соціально-емоційних навичок для підтримки благополуччя дітей. Ігрова активність «Пантоміма», як спосіб відновити та розвинути соціально-емоційні навички. П'ять характеристик ігрового досвіду навчання: радісна, значуща, соціальна, мотивуюча, активна. Педагогічні способи підтримки дітей у розумінні власних почуттів та емоційних переживань.

Позитивні взаємини як чинник психологічного благополуччя дітей у періоди життєвих труднощів. Створення безпечного освітнього середовища як умова підтримки благополуччя дітей. Імплементація програми СЕН «ЗЕРНА».

Тема 2.7. Ціннісні орієнтири розвитку особистості дитини у новій українській школі

Виховна складова освітнього процесу. Виховання як наскрізний процес формування і розвитку особистості та орієнтації на загальнолюдські цінності.

Цінності відповідно до Концепції НУШ: морально-етичні (гідність, чесність, справедливість; турбота, повага до життя, повага до себе та інших людей); соціально-політичні (свобода, демократія, культурне різноманіття, повага до рідної мови і культури, патріотизм, шанобливе ставлення до довкілля, повага до закону, солідарність, відповідальність) тощо.

Цінності педагогіки партнерства. Ціннісний потенціал компетентностей.

3.1. Орієнтовний перелік практичних завдань

Практичне завдання (одне на вибір слухача після опрацювання всіх модулів).

1. Розробити фрагмент уроку або інтегрованого заняття, спрямований на формування одного з наскрізних умінь учнів молодшого шкільного віку.
2. Скласти добірку цифрових інструментів та мобільних застосунків для формування наскрізних умінь учнів і розробити алгоритм їх використання під час навчальної діяльності.
3. Проаналізувати педагогічну ситуацію, пов'язану з емоційним напруженням або конфліктною взаємодією учнів, та розробити алгоритм дій учителя щодо її конструктивного розв'язання.
4. Розробити дидактичну вправу або навчальне завдання для формування медіаграмотності та аналітичного мислення учнів початкової школи на основі аналізу рекламного повідомлення, зображення, медіатексту або іншого інформаційного матеріалу.
5. Розробити чек-лист для оцінювання групової взаємодії учнів та визначити критерії оцінювання участі школярів у спільній навчальній діяльності.
6. Розробити план професійної взаємодії педагогів, спрямований на обмін досвідом щодо формування наскрізних умінь учнів, із визначенням теми, мети, змісту та форми проведення професійного заходу.

3.2. Орієнтовний перелік питань для самостійного опрацювання

1. Які методи та прийоми сприяють формуванню в учнів початкової школи умінь читати з розумінням і працювати з інформацією?
2. Які можливості та обмеження використання цифрових технологій у початковій школі необхідно враховувати під час організації освітньої діяльності учнів?
3. У чому полягають особливості розвитку критичного, системного та аналітичного мислення учнів молодшого шкільного віку?
4. Які педагогічні умови сприяють розвитку творчого мислення та креативності учнів початкової школи?
5. Які педагогічні підходи сприяють розвитку ініціативності, підприємливості та фінансової грамотності учнів початкової школи?
6. Які методи та прийоми допомагають формувати в молодших школярів умінь розв'язувати проблеми, оцінювати ризики та приймати рішення?
7. Які форми організації групової роботи сприяють розвитку співпраці, взаємодії та конструктивного спілкування учнів?
8. Які вікові та індивідуально-психологічні особливості необхідно враховувати під час розвитку емоційного інтелекту учнів молодшого шкільного віку?
9. Які педагогічні прийоми сприяють формуванню соціально-емоційних навичок і конструктивних способів подолання стресових ситуацій у молодших школярів?
10. Як ціннісні орієнтири Нової української школи реалізуються у змісті та організації освітнього процесу в початковій школі?

4. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Нормативно-правові документи

1. Закон України «Про освіту» від 05.09.2017 № 2145-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>.
2. Закон України «Про внесення змін до деяких законів України щодо державних гарантій в умовах воєнного стану, надзвичайних ситуацій або надзвичайного стану» від 15.03.2022 № 2126-IX / Відомості Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2126-20#Text>.
3. Закон України «Про основні засади державної політики у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2834-20#Text>
4. Закон України «Про охорону дитинства». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2402-14#Text>
5. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Державного стандарту початкової освіти» від 21.02.2018 № 87, (зі змінами), від 30.09.2020 / Відомості Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/87-2018-%D0%BF#Text>
6. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Державного стандарту початкової освіти» від 26.12.2025 № 1810 / Відомості Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1810-2025-%D0%BF>
7. Розпорядження Кабінету Міністрів України «Про схвалення Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року» від 14.12.2016 № 988-р / Відомості Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/988-2016-%D1%80#Text>
8. Розпорядження Кабінету Міністрів України «Про схвалення Національної стратегії розвитку інклюзивного навчання на період до 2029 року та затвердження операційного плану заходів з її реалізації на 2024-2026 роки» від 07.06.2024 № 527-р / Відомості Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/527-2024-%D1%80#Text>
9. Наказ МОН України «Про затвердження Типової програми підвищення кваліфікації педагогічних, науково-педагогічних та інших працівників закладів освіти «Організація фізичного та психологічно безпечного освітнього середовища: реагування на загрози чи надзвичайні ситуації» від 06.06.2024 № 814 / Міністерство освіти і науки України. URL: <https://mon.gov.ua/npa/pro-zatverdzhennia-typovoi-prohramy-pidvyshchennia-kvalifikatsii-pedahohichnykh-naukovo-pedahohichnykh-ta-inshykh-pratsivnykiv-zakladiv-osvity-orhanizatsiia-fizychnoho-ta-psykholohichno-bezpe>
10. Наказ МОН України «Про деякі питання розроблення та імплементації спецкурсів і модулів з ігрових технологій та діяльнісних методів навчання», від 13.07.2021 № 813/ Міністерство освіти і науки України. URL: <https://mon.gov.ua/npa/pro-deyaki-pitannya-vprovadzhennya-osvitnih->

[komponentiv-navchalnih-disciplin-spekursiv-moduliv-z-igrovih-ta-diyalnisnih-metodiv-navchannya-ta-rozvitku](#)

11. Наказ МОН України «Про затвердження методичних рекомендацій щодо оцінювання результатів навчання учнів 1-4 класів закладів загальної середньої освіти», від 13.07.2021 № 813 / Міністерство освіти і науки України. URL: <https://mon.gov.ua/npa/pro-zatverdzhennya-metodichnih-rekomendacij-shodo-ocinyuvannya-rezultativ-navchannya-uchniv-1-4-klasiv-zakladiv-zagalnoyi-serednoyi-osviti>

12. Наказ МОН України «Про затвердження Положення про атестацію педагогічних працівників» (зі змінами), від 10.09.2024 № 1277 / Міністерство освіти і науки України. URL: <https://mon.gov.ua/npa/pro-vnesennia-zmin-do-polozhennia-pro-atestatsiiu-pedahohichnykh-pratsivnykiv-zareiestrovanyi-v-ministerstvi-iustytzii-ukrainy-30-zhovtnia-2024-roku-za-163442979>

13. Наказ МОН України «Про затвердження професійного стандарту «Вчитель закладу загальної середньої освіти», від 29.08.2024 № 1225 / Міністерство освіти і науки України. URL: <https://mon.gov.ua/npa/pro-zatverdzhennia-profesiinoho-standartu-vchytel-zakladu-zahalnoi-serednoi-osvity>

14. Наказ МОН України «Про затвердження Типової програми підвищення кваліфікації педагогічних, науково-педагогічних та інших працівників закладів освіти «Організація фізичного та психологічно безпечного освітнього середовища : реагування на загрози чи надзвичайні ситуації», від 06.06.2024 № 814 / Міністерство освіти і науки України. URL: <https://mon.gov.ua/npa/pro-zatverdzhennia-typovoi-prohramy-pidvyshchennia-kvalifikatsii-pedahohichnykh-naukovo-pedahohichnykh-ta-inshykh-pratsivnykiv-zakladiv-osvity-orhanizatsiia-fizychnoho-ta-psykholohichno-bezpe>

15. Лист МОН України «Про організацію 2025/2026 навчального року в закладах загальної середньої освіти», від 22.08.2025 № 1/17526-25 / Міністерство освіти і науки України. URL: https://rada.info/upload/users_files/37485490/docs/80bfd44ebfa2a112a27c4be65dd5bd3b.pdf

Основна література

1. Бібік Н. М. Соціалізація молодших школярів у взаємозв'язку урочної та позаурочної діяльності : метод. посіб. Київ : КОНВІ ПРІНТ, 2020. 104 с.

2. Гриневич Л. М., Ліннік О. О., Старагіна І. П. Формування наскрізних умінь у молодших школярів в умовах реформи «Нова українська школа». *Освіта та розвиток обдарованої особистості*. 2022. № 2 (85). С. 28–34. DOI: [https://doi.org/10.32405/2309-3935-2022-2\(85\)-28-34](https://doi.org/10.32405/2309-3935-2022-2(85)-28-34).

3. Мельник О. М. Зміст, методи та умови розвитку наскрізних умінь молодших школярів. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*. 2023. № 86. С. 140–145. DOI: <https://doi.org/10.32840/1992-5786.2023.86.24>.

4. Онопрієнко О. В. Інструментарій оцінювання результатів компетентісно орієнтованого навчання молодших школярів : метод. посіб. Київ : КОНВІ ПРІНТ, 2020. 72 с.
5. Пономарьова К. І. Формування комунікативної компетентності молодших школярів у процесі навчання української мови : метод. посіб. Київ : КОНВІ ПРІНТ, 2020. 88 с.
6. Савченко О. Я. Система міжпредметних завдань на уроках з літературного читання : метод. посіб. Київ : КОНВІ ПРІНТ, 2020. 104 с.
7. Старагіна І. П., Волощенко О. В., Мокрогуз О. П., Ганик О. В. Нова українська школа: організація медіаосвіти в початковій школі : навч.-метод. посіб. Київ : ПРОПАПР, 2021.
8. Шиян Р., Романенко Ю., Терещенко В. та ін. Перезавантаження НУШ: практичні орієнтири для вчителів початкової школи. Київ, 2025. 116 с.
9. Зоря Ю. М. Медіаграмотність та STEM-освіта: виклики та можливості : навч.-практ. посіб. Київ : Академія української преси, Центр вільної преси, 2024. 98 с. DOI: <https://doi.org/10.71262/AUP-978-617-7370-73-3>.
10. Андрєєнкова В. Л., Войцях Т. В., Гриців І. П., Мельничук В. О., Сабліна Н. О., Флярковська О. В., Харківська Т. А. Психосоціальна підтримка учасників освітнього процесу : навч.-метод. посіб. Київ, 2023. 149 с.

Додаткова література

1. Бахмат Н. Розвиток soft skills здобувачів початкової освіти в умовах інклюзії. *Вісник Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького. Серія: Педагогічні науки.* 2022. № 1. С. 144–152. DOI: <https://doi.org/10.31651/2524-2660-2022-1-144-152>.
2. Борисов В. В., Лупінович С. М., Антоненко І. Ю. Педагогічні стратегії розвитку критичного мислення в молодших школярів через ігрові технології. *Педагогічна Академія: наукові записки.* 2025. № 18. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.15461035>.
3. Державна служба якості освіти України. Дослідження якості організації освітнього процесу в умовах війни у 2023/2024 навчальному році. Київ, 2024. 72 с.
4. Дзюбко Л. В., Мельник І. В. Копінг-стратегії молодших школярів як реакція на учбовий стрес в умовах невизначеності освітнього простору. *Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського. Серія: Психологія.* 2025. Т. 36 (75), № 2. С. 157–162.
5. Жовнич О. В., Казьмірчук Н. С., Стахова І. А. Театр природи як засіб формування soft skills в учнів початкової школи. *Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія: Педагогіка і психологія.* 2020. № 61. С. 23–30. DOI: <https://doi.org/10.31652/2415-7872-2020-61-23-30>.
6. Матеріали для педагогів. Програма СЕН «Зерна». SEL Kernels. URL: <https://selkernels.gse.harvard.edu/uk-UA/teacher-supports>

7. Мирончук Н. М. Методика використання вправ і завдань для формування дослідницьких організаційних умінь учнів. *Суспільство та національні інтереси*. 2024. № 6. С. 170–183. DOI: [https://doi.org/10.52058/3041-1572-2024-6\(6\)-170-183](https://doi.org/10.52058/3041-1572-2024-6(6)-170-183).

8. Практична медіаосвіта: медіаграмотність в освітньому просторі : навч.-метод. посіб. / уклад. В. В. Байдик, О. В. Проніна ; за заг. ред. В. В. Байдик. Лисичанськ, 2021. 66 с.

9. Федій О. Розвиток критичного мислення і рефлексії як складових емоційної культури вчителя початкової школи. *Освіта. Інноватика. Практика*. 2024. Т. 12, № 6. С. 85–92. DOI: <https://doi.org/10.31110/2616-650X-vol12i6-013>.

10. Чемоніна Л. М. Медіаграмотність майбутніх учителів початкової школи: практичний аспект. *Молодь і ринок*. 2022. № 3–4 (201–202). С. 87–92. DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4634.2022.259954>.